

ՕՐԱԳԻՐ ԶՄԻՒՌՆԵԱՅ

ՔԱՂԱՔ ԱԿԱՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՍՈՒՏԻՑՐԱԿԱՆ

ԳՐԱԴԱՐԱՆԻ ՏԵՍԱԲՈՒԺԻ

ପ୍ରାଚୀନ କବିତା, ୧ ଅଧ୍ୟାତ୍ମ

Եւրոպայէն հասած լուրերը ամենն ին նորաստաւոք
չեն երեկիր ընդհանուր խաղաղութեան հաստատուն
մնալուն : Բրուսիան օրըստօրէ կըզօրանայ , կընդար-
ձակուի , զաղանի գաշնադրութիւններ կընէ , որ
ժամանակէ մը ետև վիայն կըհրատարակուին . և ըստ
երեմանց՝ շատ չանցած բոլոր Գերմանիան , այսինքն
Հիւսիսային և Հարաւային Պերմանիան , դաշնակ-
ցութեամբ մի՝ պիտի միաւորուի Բրուսիոյ հետ և
Ակիլօմ Առաջին թագաւորը՝ Գերմանիոյ կայսր պի-
տի Տրատարակուի :

Գաղղտնի գաշնադրութիւնները ըսկիք . ասոնք զիս
վիէոյի , Վատան մեծ դքսութեան և վիրթէնապէր
կի թաւորութեանը հետ եղած յարձակողական և
պաշտպանողական գաշնադրութիւններն են . որոնք
7-8 ամիսէ ետե հրատարակուեցան . բայց շատերը
կըկանկածին թէ Բրուսիան Խուսիոյ հետալ զաղու-
նի գաշնադրութիւն մի ըրած պիտի ըլլայ , և մանա-
պէս Խուսիան՝ Ամբրիկայի Միացեալ Այահանգաց
հասարակական տութեանը հետ յարձակողական և
պաշտպանողական դաշնադրութիւն մի ը-
րած է կըսեն : Այս կարծիքին իրեւ ապացոյց կրնայ
համարութիւն մօտօրերս հրատարակուած լուրը . որ կը
ծանուցանէ թէ Խուսիան՝ Ամբրիկայի մէջ ունեցած
իւր երկիրները Այացեալ Այահանգաց հասարակա-
կան տութեանը թող տուած է 'ի զին եօթը միլիոն
թալէոփի , Այս արկիրոնքը որոնք Գանհատային վերի
կողմը կիյնան , 394,000 քառակուսի մլոն տարա-
ծութիւն ունին հանգերձ 70,600 բնակչօք : Թէ
պէտե . այս երկիրները Խուսիոյ համար իրական մեծ
արժեքը մը չեն կրնար ունենալ , սակայն Այացեալ
Այահանգաց հասարակական տութեանը համար պատ-
ռական զիրք մըն է . ըստորում ծովեղերեայ զիծ
մը պիտի ըլլայ զէպ 'ի հարաւոյին խաղաղական
Ովկիանոսը , և այս կերպիւ Գանհատայի երկիրը՝ որ
Անգղիացոց կըզերաբերի , Ամբրիկայի Այացեալ
Այահանգաց երկիրներուն մէջ տեղը պիտի մնայ :
Ուստի ընդ հանրապէս կըկարծուի թէ Խուսիան այս
վաճառումը քաղաքական նպատակաւ մի ըրած է . և
զաղանի գաշնադրութիւն մի պիտի ըլլայ յիշեալ
տէրութեան և Այացեալ Այահանգաց հասարակական
տութեանը մէջ վասնդի եօթը միլիոն թալէո
փախարինութիւնը՝ համեմատաբար , խիստ աննշան զու-
մար մըն է յիշեալ երկիրներուն համար :

Բրուսիոյ տէրութեան այս աստիճան մեծալը ու
ընդարձակութը՝ և Խուսիոյ կառավարութեանը հետ
պաղանի գաջնադրութիւն մի ունենալու կասկածը՝
մեծ անչանդսոռութիւն կը պատճառեն Եւրոպիոյ . ու
րուն հաւասարակշութիւնը՝ այս կերպիւ աւրուելով՝
կրնայ ընդհաւ, խաղաղութիւնը վմանդի մէջ ձգեւ-

Ստոյդ է որ՝ Կարոլիկոն կայսեր կառավարութիւնը
իւր խոհեմ ու զործունեայ քաղաքականութեամբը
կաշխատի այս վտանգին առաջքը առնելու և քաջա-
յոյս եմք թէ պիտի յաջողի , այսու տմենայնիւ ոչ
նուազ ձշմարտութիւն մըն է , թէ մեծ պատերազմի
վտանգ մի կայ . որուն վերայ ներելի չէ տարակու-
սիլը , երբ կըտեսնեմք թէ մեծ և պղտիկ ամեն տե-
րութիւնները բազում փութով զինուրական ահա-
դին պատրաստութիւններ կընեն , նորաշնար սոսկալի
հրացաններ և թնդանօթներ կըպատրաստեն և իրենց
գորաբանակաց թիւը կըկրկնապատիկեն :

Կերեի մեզ թէ, գերմանական խնդիրը աւելի
ծանր է այժմ Ըրեւելեան խնդիրէն. վասնզի այս
վերջին խնդրոյն վրայօք Եւրոպիոյ մած տէրութիւն-
ները՝ այսինքն Գաղղիան, Արուսիան, Յրուսիան,
Ետալիան և Աւստրիան, ամանապէս Ամբրիկան՝ որ

կըսահանջէ մասնակից ըլլաւ Արեւելան խնդրոյն
կարգտրութեանը , համաձայն համամիա կերեին :
Միայն Անդղիան համամիտ չէ . բայց բոլորովին
չէզաք կըմայ ասանց դէմ գնել ուզելու մեծ տէրու-
թեանց խաղաղասիրական որոշմանցը :

Գաղղիայ կառավարութիւնը՝ որ անկեզծութեամբ
և անշահասէք ողտով խնամք կըտանի թէ՛ օսմանեան
կայսերութեան օդտիցը և յառաջադիմութեանը վեր-
րայ և թէ՛ Քուռքքաստանի քրիստոնէից բարօրութէ՛ը
վերայ, Գաղղիայ կառավարութիւնը կըսեմք, միւս
աէրութիւններէն աւելի իւր բոլոր Ճիղը մարդասի-
րաբար՝ ի գործ կըդնէ օր յառաջ խաչաղութեամբ
կարգադրելու համար Արևելեան խնդիրը. քանզի
ժամանեակ անցնելով՝ ևթէ այս գործը զերմանական
խնդրոյն հետ շփոթուի, յայնամ մեծ և ընդհանուր
պատերազմի մը վատանդը անհրաժեշտ կըլլայ. որուն
սոսկալի հետեւութիւնները անհաջուելի են:

Ային է մնդ հաւատալ, ուրեմն, որ մեծ աէրու-
թեանց համաձայնութեամբը և Բարձրադիոյն Դրան
մարդասէք բարեյօժարութեամբը անյապաղ կարգի
կըդրուի Արևելեան խնդիրը. որով զերմանական
խնդրոյն կարգադրութեան դժուարութիւններն ալ
մեծապէս կոռհեռուանան :

Անցեալ ամսոյ 10-22ին Վիկթոր-Համբանուէլ
թագաւորը մեծ հանդիսիւ բացաւ իտալական բար-
լամբնթը : Այս բարեպատեհ առթիւ Կորինվ եհա-
փառութիւնը դեղեցիկ զահախօսութիւն մի ըրաւ .
որ չեղմառնգ սիրով և ծափահարութեամբ ընկու-
նուեցաւ . Յիշեալ գահախօսութիւնը հետեալ
նշանաւոր խօսքերով կը վերջանայ .

“Պաշտօնական պարագայից մէջ խոստացանք Եւ-
բռպիոյ թէ իրեն համար քաղաքակրթութեան , բա-
րեկարգութեան և խաղաղութեան զօրութիւն մի պի-
տի ըլլանք երբ մեր ազգային գոյութեան տէրը ըլ-
լանք : Այժմ՝ կը պարտաւորիմք խոստումնիս կատարել
ու Եւրոպիոյ մեր վրայ ունեցած յոյսը ստուգել”:

Կըհաստատեն թէ Խտալոյ թագաւորին թաղածառանդ որդին բարձրապատճեւ Հումագէրթ իշխանը մօսերս Փարիզ պիտի երթայ տիեզերական Արքունու տահանդէսը աեսնելու համար ։ անկէց Պէրլին ու Բէգէրզուրի ողիտի երթայ ։ Առին թաղաւորացն Բարձրութիւնը վերջապէս վէննա ալ երթալով Աւստրիոյ կայսեր այցելութիւն պիտի ընէ։ Աըսուի միշտ թէ Հումագէրթ իշխանը՝ Աւստրիոյ գեղեցիկ արշակունիքի մը հետ պիտի նշանուի ։

Բնդէիսանը բապէս կը կարծուի թէ խտալիոյ պաշտօնէից խորհրդոյն մէջ մօտ օրերս փոփօխութիւն մը պիտի ըլլայ . վասնզի ամեն մարդ համոզեալէ թէ այժմեան խորհրդը՝ ինչպէս որ կազմաւած է պիտի չիրնայ դէմգնեւ լերես սփոխանաց ժողովոյն հակառակ կուսակցութեանը :

Իտալիոյ թաղաւորը հաճեցաւ Աւետման կարգին
շքանշանը յուղարկելու հրուսիոյ արտաքին զործոց
պաշտօնեայ մեծահամբաւ մօսիւ տը Ըլիդմաքին ,
հանդերձ ինքնազիր նամակաւ մի: Առաջին օր իշխանին
օրագիրը կը հրատարակէ այս նամակը՝ որ հետեւալ
խօսք լուզ կը վերջանայ .

«Սիրելի է ինձ նուիրագործելը՝ այս մեծաշուք նշանաւ, բարձր տեղը զոր խառապիան կուտայ ձեզ այնպիսի յիշատակաց մէջ որոնք միշտ սիրելի ու մեծագին պիտի ըլլան։ Համեցե՛ք տեսնել այս բանիս մէջ զարդացոյցն մեծ կարեւորութեան զոր կընծայեմ շարունակութէան ու ևս քան զես հաստատութեան մոներիմ յարտերեւութեանց։ որ յիշատակաց արժանի դէպէրով սկսան խտալիոյ և նրուուիոյ մէջ»,

ԿառԾիւնները կուտայ

“Եթե լուսա Տէրպին՝ պատասխանելով լորս Տիրու պինկին մէկ հարցմանը որ խռորքիայի նպաստաւոր էր, ըստ՝ թէ Գաղղիկ գեսպանը, ծանուցանելով (արտաքին զործոց տեսուչ) լորտ Աթանէլէյին թէ իւր կառավարութիւնը Բարձրագոյն Դիրան խրաստուած էր կամ պիտի տար որ Կիրիտը Հէլլատայի թագաայ, հարցուց միանդամայն անոր՝ թէ Անդղիան ևս յօժարամի՞ւս է միենոյն խրատը տալու : Իսյց լորտ Աթանէլէյ պատասխանած էր իրեն՝ թէ Անդղիոյ կառավարութիւնը իրաւացի համարիր այսպիսի հրահանդներ զրել իւր գեսպանին 'ի կ, Պօլիս ։ Ամիենոյն պատասխանը տրուած էր Ոսուիոյ գեսպանին այս օրինակ մէկ առաջարկութեանը : Լորտ Տէրպին յաւելցուց թէ զգիտեր Աւստրիոյ դիսաւորութիւնը ըստ այսմ մասին . բայց Գաղղիան և Ոսուսիան Բարձրագոյն Դիրան խրատ տուած են կամմիաքունին տալու, որպէսզի իւր կամաւոր հաճութեամբը Կիրիտը թողու : Յիշեալ լորտը յայտնեց թէ Անդղիոյ կառավարութիւնը մերժեց այսպիսի խրատ մէտ տալու, նախ՝ վասնզի իւր խրատին ականջ պիտի չկախուէր . երկրորդ՝ վասնզի յայտնի չէր թէ իւր խրատն ընդունուելու ալ ըլւար, ոգտակար պիտի ըլլամբ նոյն իսկ կիրիտցուց բարօրութեանը համար ։ Լորտ Տէրպին վերջացոյց իւր խոսքը ըսելով. Անդղիան պիտի վարուի Ծառութասահնի հետ իրը իւր բարեկամին հետ . հետեաբար երբէք պիտի չուզէ պարտաւորել ընա այնպիսի դործ մի ընելու, որ հակառակ է Բարձրագոյն Դիրան անկախ իրաւասութեանը զոր ունի իւր նահանդաց վերայ”:

Հետեւ կարեւոր նամակը՝ զոր Խղիբի լշնէար-
սէաւը գագաղեմք, Ա. Պօլսոյ Ընդդիոյ գես-
պան լորտ Լեյնսյուղարկած է ՚ի Լոնտոն արտա-
քին զործոց տեսուչ լորտ Ոթանլէյին .

Կոստանդնուպոլիս, 6 Մարտ

Սկզբունքը . ամսոյս Յին երկար ու ծանրակշիռ խօսակացութիւն մի ունեցաց Մեծ-Եպարքոս Ապիկ փաշտիքն հետ օսմաննեան կայսերութեան նեղքին կացութեանը նկատմամբ : Նորին Բարձրութիւնը ապահովուց զիս թէ Սովորութեանին այժմ մեան պաշտօնեաները (մինխթը) ու բաշտ ևն , կարելի ըլլալուն այս, մածամեծ բարեկարգութիւններ ՚ի գործ գնել : Այս բարեկարգութեանց զիստար բաներէն մէկը պիտի ըլլայ Բարձրագոյն Շաբան քը բիստոնեայ հարատակոց վիճակը բարուոքել , բանալանոնց առջև առապարհեղ մի հրատարակական պաշտօններու , և անհետ լնել տալ անոնց ու միւսիւլմանաց մէջ եղած խորութիւնները . զորս թէ պէտք օրէնքը ըստ մեծի մասին չնշած է , այսու ամենայնիւ տակաւին այս խորութիւնները կան և ՚ի գործ կը դրուին . հետեւաբար կը առուցաննեն թշնամութեան և առելութեան զդացմունքներ : Խորհուրդ կը լլայ նաև այնպիսի կարգադրութիւններ հաստատել , պատվ կարելի ըլլայ գիւրացնել Եւրոպիոյ գրամագլուց զործածութիւնը՝ բարւոքելու համար գանձային զրութիւնը և ամենին առելի գաստիաբար կոթիւնը առարածելու ու քաջալերելու համար :

Սորին Բարձրութիւնը խմաց տռուաւ ինձ, թէ մտ օք բերս Արդարութեան բարձրադրոյն տաեւանեին Երեք քրիստոնեայ նոր ամսամինք աւելցեր են և քրիստոնեայ մի այսինքն քիր Արքինթիսի Պալքիտամին, օգնական (մուտմին) կարգուած է եկամուխ պաշտօնեին և միանգամայն

կաւալիարիչ Պանքային :

Ասիկա մղբնաւորութիւն մըն է, ըստ ինձ Կորին
Քարձրութիւնը, և յետ այսորիկ ուրիշ քրիստոնեայնեւ-
րու ալ մեծ ու կարևոր պաշտօններ պիտի յանձնուին :

Յաւելցուց նաև, թէ բաց յայսցանէ, խորհուրդ կըլլայ
ընդարձակել զգրութիւնը վիլցաթներու, որ է փաշալլի՛
կոչուած բազմաթիւ կուսակալութիւնները միաւորել ՚ի

կառավարչի մը : Հոգ պիտի տարուի , որպէսզի քրիս-
տոնեաները իրօք ներկայացուին զանազան մէջ ճաներու-
մէջ՝ այսինքն վկայիթներու խորհրդագրանաց մէջ . և կա-
ռավարչի տեղակաները քրիստոնեաց պիտի ըլլան քրիս-
տոնեաց գաւառաց մէջ :

Սեծ — Եպարքոսը շարունակից ըստելու ինձ նաև, թէ արդէն որոշուած է առաջարկել օտար տերութեանց գեսալաններուն՝ որպէսզի համաձայնութիւն մի ըլլոց՝ ի մասին զործադրութեան 1856ին Հատուի Հիւմանութիւն այն յօդուածոյն, որ անշարժ ստացուածք ծախու առնելու իրաւունքը կը չնորդէ՛ օտարականաց : Խար խօսքը վերջացնելով՝ Նորին Բարձրութիւնը ըստու, թէ միաբանութեամբ Ֆուատ փաշոյին և միւս պաշտօնէից շարունակ կաշխատիմ աւելի կարևոր բարեկարգութեանց ծրագիրները պատրաստելու, զգոս պիտի փութամ հաշորդելու ձեզ երբոր լիննան :

Կոստանդնուպօլիսոյ գրեթէ ամեն լրագիրները
յիշեալ մայրաքաղաքին անդզիերէն լրացրէն քաղեց
լով, հրատարակեցին թէ անցեալ ամսոյ 16ին հինգ
շաբթի օրը Պաղպիոյ վսեմա գեսպանը Բարձրա
դոյն ՚յուռոք դացեր ե և Մեծ-Խոպարդուին հետ
երկար աեսութենէ մը ետե իմացուցեր է ՚յորին
Բարձրութեանը թէ ։ իւր կառավարութիւնը բարե-
կամաքար խրատ կուտայ օսմանեան կայսերական կա-
ռավարութեանը՝ որպէսսպի իւր յօժար կամօքը բա-
րեհաջի կիրիտը Հելլատայի թողարկու ։ Բարձրա
Մեծ-Խոպարդուը իմաստուն քաղաքականութեամբ
մը պատասխան տալով շատ քաղաքավարութեամբ
մերժեր է այս խնդիրը ։

Նըրկու օրէ ետև , Խոռուսիոյ , Յըրուսիոյ , Աւստրիոյ
և Խտալիոյ գեսապաններն ես 'ի տեսութիւն զայցեր
են բարձրապատճե Վալի փաշային , և խրատ տուեր
են բարեկամաբար , որպէսզի Բարձրադոյն Դուռը
զինադադարում մի ընելով Կիրիսի պատերազմին ,
բարեհաջածի գուեարկութեան ներքե գնել զինդիբը
թէ յիշեալ կղզին վեհափառ Առութանին վեհապե-
տութեան ներքե ինքնօրինութեամբ կուզէ կառա-
վարուիլ , կամ թէ կուզէ չելլատայի հետ միտուր-
ուիլ . Այս խնդիբը որոշուելու համար՝ ընդհանուր
գուեարկութիւն ըլլալ առաջարկեր են մեծ տէրու-
թեանց հսկողութեանը ներքե . Այս անընդունելի
խրատն ալ՝ որ Պաղպայոյ գեսպանին տուած խրատէն
մեծ տարբերութիւն մի չունի ըստ հիման , քաշաքա-
լար կերպիւ , բայց հաստատամտութեամբ մերժուեր
է Բարձրադոյն Դրան կողմանէ :

Վարդել ո՞օքիան և լշտառաւ ՞օքիան լրաղիքնեւ-
ըը՝ որ կ Պօլսոյ մէջ կըհրատարակուին , առւտ կը
հանեն զվերոյիշեալ լուրի ըը . իսկ պաշաւնական
օրագիրները լուութիւն կըպահեն և ամենեւ ին տեղեւ-
կութիւն մի չեն զրեր այս եղել լուութեանց վրայօք .
Այսու ամենայինիւ դեպքերը պիտի չուշանան ծա-
նուցանելու մեղ զջշմարտութիւնը .

Կոստանդնուպօլիսէն կը գրեն

“**Ա**քանի մը օրէ ’ի վեր զօրագնդեբռւ մեծ շարժում
մի կըտեսնուի մայրաքաղաքիս մէջ։ Խւրաբանչուր շո-
գենաւ որ կըհասնի , մանաւանդ Աև ծովէն , զին-
ուուրներ ու բէտիֆներ կըրերեն , որոնք տէրութե-
ղանազան նահանդներէն կուգան : Գանուպի զօրա-
քանակին մէկ մեծ բաժինն ալ արդէն Ճանապարհ
ելած է մայրաքաղաքս զալու . և ասկէց Վօլո պիտի
յուղարկուի , ինչպէս նաև միւս զանազան զօրաց
հատուածները՝ զօրացնելու համար Լյորիսսի և Ջէ-
աւլիայի զօրաբանակը : Խարձրապատիւ Աէրտարը
Լյոքմ Լյօմէր փաշան՝ որ Կ . Պոլիս կըդանուի
ԱՄարտի ՀՕԷն ’ի վեր , շուտով պիտի մեկնի մայրա-
քաղաքէս և պիտի երթայ այս զօրագնդաց հրամանա-
տարութիւնը ընելու(1) : Այս պատրաստութիւննե-
րը բնականապէս երկիւզալի տպաւորութիւն կընեն
հասարակութեան վերաբյ . որ արդէն յուղաւած է
քաղաքականութեան կացութեան ծանրութենէն , թէ
Արեւնքի և թէ Արեւմուտքի մէջ։ Համայն և այն-
պէս , պէտք եմք նկատել այս զօրաց տեղափոխու-
թիւնները իրրե խոչքեմութեան զործ մի , որ հար-
կաւոր է զսպելու համար անկարգութեանց կուսակից-
ներուն խոռվայոյը լընթացքը . որոնք պիտի չուշանան
հասկնալու թէ կարելի չէ իրենց համար անվանդ
կերպի հասարակաց անդորրութիւնը խոռվել”.

(1) Ա Երջին լուրերը կը ծանուցնեն քե Խօմեր փաշան կիրիտ յուղարկուեր է :

Փարիզէն Ապրիլի 8 ամսաթուով ըստ նոր տուամբի՝ հասած հեռադիր մը կըծանուցանէ թէ պատերազմը մօտաւոր է 'ի մէջ Դաղլիս և Բրուսիոյ ։ Փամանակէ մը 'ի վեր Դաղլիս և Բրուսիոյ մէջ

զրգութիւն մի կըսիրէ , որ չէր կրնար ցաւալի
ազգեցութիւն մը չպատճառել 'ի վերայ յարաբե-
րութեանց այս երկու աէրութեանց : Բրուսիոյ մէջ
համարձակապէս կըսեն թէ պէտք է զ երմանական
միութիւնը շուտով 'ի գործ դնել և ջախջախել զէմ
գնօղները եթէ համարձակին արդելք ըլլալու այս
բանին . իսկ Գաղղիոյ մէջ ամենայն զօրութեամբ
կըրողափեն Բրուսիոյ փառասիրական հակամիտութեանց
գէմ և կաղաղակեն թէ Գիերմանիոյ հիւսիսային տէ-
րութեանց միաւորութիւնը մէկ ձեռքի ներքեւ սպառ-
նալիք մըն է Գաղղիոյ կայսերութեան համար .
ուստի այժմէն կըսեն թէ պիտի արդելուն որ Բրու-

զես աղղային խորհրդանցին մէջ երկարութէն խօսեցաւ գերմանական խնդրոյն վրայօք, և Բրուսիոյ կարգէ գուրս փաստիրութենէն Գաղղիոյ համար ապագայ ային մէջ ծագ ելու վտանգը յառաջ դրաւ, մղադրելով զկատավարութիւնը որ Բոյլ տուաւ անոր այսամբ ընկարձակուելուն որ զօրանալուն :

Վօսի Այուշէ՝ որ աէրութեան պաշտօնեայ և ատենաբանն է, չետեւ ալ կերպիւ լուսաւանեց մօ-

“Եւ արդ՝ միթէ Բրուսիան զոհ պիտի չըլւայ դա-

“**Դ**ասղիան ընդունեցաւ զհետեւթիւնները պատերազմի մը՝ որ իւր սահմանները և կարծեմ թէ իւր հարկաւորութիւնները ուներ։ Ասկայն չլրնար ընդունել կարդէ դուրս փառասիրութիւնները և անսահման պահանջմունքը։”

“Ալլասի այն օրը որ Բրուսիան պիտի սպառնայ Ծիւխտերզէ կոչուած ընդարձակ ծովածոցին, Պաղ-ղիան և Ընդղիան այնպիսի վարմունք մի պիտի ու-նենան, որ պիտի հասկցնէ Բրուսիոյ թէ՛ խօլ և խրոսիտ փառասիրութեանց ժամանակը անցած է”:

Այս ամեն աեղքի կութիւններէն կիմացուի թէ
Դաղղիոյ և բրուսիոյ կառավարութեանց մէջ զըս-
դուութիւն մի կայ ու քաղաքական յարաբերութիւն-
ները ցրտացած են . այսու ամենայնիւ իրաց այս վե-
ճակէն մինչև 'ի մօտաւոր հրատարակութիւն պատե-
րազմի մը՝ մեծ անջրպետ կայ . Մեր կարծեմք թէ
Բրուսիան այն աստիճան պիտի չքաշէ չուանը որ

կոտրի, և խոչեմութբւը ձեռքէ շագելով պիտի
աշխատի վէճի նիւթեղած խնդիրը սիրով կարգա-
գրելու տուանց օրինաւոր պատճառ տալու Գաղղիայ՝
որ պատերազմ հրատարակե իրեն դէմ։ Քանզի
Գաղղիան Աւստրիոյ շնմանիր, և այսորուան օրս Ակ-
ուեկս միլինի շափ զինուոր դիրութեամբ և քիչժա-
մանակուան մէջ կրնայ հանել իւր թշնամւոյն դէմ։
Բաց յայսմանէ, եթէ Արտսիան Բրուսիոյ հետ մի-
աւորուի, Գաղղիոյ համար ալ դաշնակիցնիր չեն
պակսիր, ինչպէս են Անդրիան, Աստրիան, Հո-
լանտան, Ապանիան, Բորթուկալը, Պէլչիգան։

Այս ամեն պատճառաց համար, կը յուսամբ թէ
պատերազմի վտանգը այնչափ մօտաւոր չէ ինչպէս
որ կը ծանուցանէ՝ Փարիզէն հասած հեռադիրը .

Լոնտոնի Մարկեն-Բուլ և Տէլլ Օւլլիաֆ լրա-
դիրը կը յորդորեն Անդղեոյ կառավարութեանը, որ
աւելցնէ իւր ցամաքի և ծովու զօրութեանց թիւը .
Տէլլ Օւլլիաֆը կը սէ թէ, 'ի ներկայութեան
Դադղեոյ ցամաքի և ծովու զօրութեանց որոնք շա-
րունակաբար աւելնալու վերայ են, հարկ է որ Անդ-
ղեոյ կառավարութիւնը չքնանայ, կէսկատար Փիզոց,
ներով ըբաւականանայ, և վերջապէս պատրաստ ըլ-
լու ամեն աստահան ու եա թիւու .

b q b q s u

Վայեալները հրատարակեցինք թէ խոսլիս ողուտա
տա . Յադաւորը յատկապէս յուղարկած էր ՚ի Գա-

Հիրեւ զբասթիյլոնէ կոմսը , որևէ ու ի եհափառութեն
կողմանէ յանձնեց բարձրապատիւ խմայիլ փաշային
Աւետումի կարգին մանեակը : Ո՞իկենոյն պաշտօնաւ
տարը՝ քանի մը օրէ ետե , դարձեալ պատիւ է ու
նեցեր Հանգիստաւոր կերպիւ Փոխարքային ներկայաւ
նալու , և սրբոց Մաւրիկիոսի և Պաղարու կարգին
մեծ ժապաւենը՝ (կրան քօրտօն) վիքթոր-Լյոմա
նուէլ թագաւորին կողմանէ , յանձներ է զվեմա .
Ո՞եհեմմէտ փաշային , որ բարձրապատիւ խմայիլ
փաշային մեծ սրբին և հետեաբար Ծղիպառսի փու
խարքայական զահին ժառանգն է :

Այս է ակրութեանց կողմանէ եղած այս ամեն
ակնածական յարդանքը անժխտելի ապացոյց մըն է
իրենց համակրական սիրոյն և բարեյօժարութեանը .
Չորս բարձրապատիւ Փոխարքայն յաջողեր է ձեռք
բերելու իւր իմաստուն կենցաղազիառութեամբը .
Կոքսանց գիտեան որոշակեած է

Ղըսղրոյս նախընթաց թուոյն մէջ զրեցինք , թէ
Եղիպատիս մէջերկաթուղիները հետզետէ կընդար-
ձակուին և անոր բաղաքները կրպայծասացնեն և կը
զարգացնեն . Այժմ կըլյաւել լցնեմք թէ Կոսին փո-
խարքայական Բարձրութեան հրամանացը համեմատ՝
այս երկաթէ Ճանապարհներուն , այսինքն Ըղէքսան-
գրիայէն մինչև Գյահիրէ երթալու երկաթուղւոյն
ու անոր զանազան թեներուն ուր որ կէրթան , եր-
կու կողմէն ծառեր կըտնկուին . և այս կերպիւ , քիչ
ժամանակէ ետև , զովու բարեխառն օգ մի պիտի
գոյանայ այն ծառուղիներուն մէջ . որոց մէջէն շո-
գեկառքը անցնելով իրենց կանոնաւոր Ճանապար-
հորութիւնները պիտի ընեն ՚ի զաւարձութիւն
բոլոր Ճանապարհորդաց :

Հարկ կը համարիմք յառաջ քերել այս տեղ, թէ
բարձրապատիւ խորայիլ փաշային իւր ժողովրդոց
վերայ ունեցած այս կերպ խնամատարութիւնը խորին
ուշագրութեան և երախտապիտութեան արժանի է .
խնամատարութիւն՝ զոր Եզիպտոսի ամեն կարգի
բնակիչը քաջ կը ճանաչեն, և չետեարար ջերմեց
ունկութեամբ կաղըթեն և կը բարեմաղթեն առ Աստ
տուած, որպէսզի իրենց աստատակութ Փոխարքային
երկար կեանք և անոր վեհանձն սրտին բոլոր բալ-
ձանաց կատարումը չնորհէ, որուն արժանի է իւր
մարդասէր վեհ զդայմունքովը, իւր ազգատասէր
հազուադիւտ առատաձեռնութեամբը, և իւր յառա-
ջադէմ ու ազատամիտ քաշոքականութեամբը .

СОВЕТСКИЙ

Արշալուսյ ընթերցողները արդեն կըճանաչեն Պատմիքների մեր երեսեին ու մեծաշօրք բարեկամը՝ իսկ բանին մը կարեւոր նամակներէն ընդում Ըիփեան Մկրտիչ Պետքին, որոնք լրագրոյն էջերուն մէջ հրատարակուեցան ըստ ժամանակին : Ս.նցեալ շուրբոյն ուրիշ կարեւորագոյն նամակ մի եւս ընկալար յիշեալ երեսեին բարեկամէն . բայց լրագիրնիս տպուած ըլլալով՝ պարտաւորեցան ներկայ բուռյս բողոք նայն գրութեան նուատառուենեն :

Անուասիկ այս նումակը . որուն վերայ մեր պարեցօղաց ծանր ուշադրութիւնը կրնաւակրեմք :

Գահերէ, 13—25 Մարտ 1867:

Յարգոյ Խմբագիր Արշալուս լրացրու

Արարատեան Արշալուսդյ 797թ թուոյն մէջ հանգուցիալ Գրիգոր Մէկիւսանի որբոց կողմէ հրատարակուած նամանիկը կարգապահնք, և տեսանք նոյս անմեղարտի դովելի զգացմունքները՝ որոնք իրենց մասուազ հասակին մէջ խփառ վայելչութեամբ իրենց հօրեղբայրը՝ իւղասատութիւնը բիրելու համար բարեւանալ թութիւններ կընէին, և կրհոյցին նման երկար ու բարեհրատատիկ օրերեւ և յաջուղաթիւն զործոցն. և որոնք դարձեալ կերպիւ իւիք մեր անարժանութեանը իրը չնորհակալութիւն ուղղուած էին: Ի սրատասիստնի այս չնորհակալութեանց, մեր պարտքը լիսովին կատարած ըլլալու համոր, այսոք կուգեմք քանի մը կարեւոր տեղուին թիւնեան կամ կամ

